

BESTUURSVERSLAG STICHTING ORANJHOTEL 2017

1. Algemene informatie

De Stichting Oranjehotel houdt kantoor te Linschoten (3461 GE) aan de Heulestein 18, is ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41153526 en heeft fiscaal nummer 816741517. De Stichting is door de Belastingdienst op 1 januari 2015 de Culturele ANBI-status verleend.

De Stichting Oranjehotel heeft als doel a. "het onderhoud van het door het Comité "Oranjehotel" gestichte monument; b. de verzorging van Doodencel 601 in de cellenbarakken; c. andere activiteiten van dezelfde aard als de onder a en b van dit artikel genoemde doelstellingen, een en ander in de ruimste zin des woords". Meer in het bijzonder stelt de Stichting Oranjehotel zich ten doel het Oranjehotel, dat nog steeds onderdeel uitmaakt van de Penitentiare Inrichting Haaglanden in Scheveningen, in te richten als zelfstandig Herinneringscentrum, dat toegankelijk is voor het publiek. Daarmee wil de Stichting Oranjehotel een breed publiek laten kennis nemen van wat in de Tweede Wereldoorlog en in het bijzonder op deze plaats is gebeurd, de betekenis van verzet, terreur en rechteloosheid duidelijk maken en belangrijke verhalen en lessen verbonden aan de Tweede Wereldoorlog vormgeven en doorgeven.

In 2017 was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Drs. E.J.M. Mulock Houwer- Bunnik, voorzitter

Drs. E.H. Wellenstein, vicevoorzitter

G.T. Vinkenburg-Bos, secretaris

Drs. H. van der Meulen, penningmeester

Prof. Dr. Ir. J. Sietsma, lid

G.H. Akkerman- Nieuwstraten, lid

J.H. Janssen, lid (tot 1 april 2017)

Prof. mr. H. M. Kappelle, lid

Mr. E.J. Daalder, lid

Ir. N.A. van Amstel (vanaf 08 juni 2017).

De heer Jack Janssen moest helaas in verband met persoonlijke omstandigheden zijn lidmaatschap van het bestuur neerleggen. Hij blijft echter als adviseur aan het bestuur verbonden. De heer Janssen is opgevolgd door Ir. Niels van Amstel, die beschikt over deskundigheid en ervaring met financieel beleid en bouwzaken.

In het kader van de samenwerking met het Museon en het Haags Historisch Museum zijn de directeurs van deze instellingen, drs. M.C. van der Sman en drs. M. van Baalen, als adviseur aan het bestuur verbonden.

Binnen het bestuur heeft een verdergaande professionalisering plaatsgevonden. Portefeuilles zijn onder de bestuursleden verdeeld en er wordt in toenemende mate gewerkt met bestuurscommissies, waarin steeds een aantal leden van het bestuur zitting hebben. Bestuurscommissies rapporteren door middel van verslagen aan het bestuur en leggen zo nodig beslispunten voor.

In het kader van de verdergaande professionalisering en met het oog op de realisering van het Herinneringscentrum heeft het bestuur besloten een directeur aan te stellen. Vanaf 15 januari 2018 is mevrouw A.B.M. van der Laan als directeur bij de stichting werkzaam.

2. Financiële positie

Meerjarenbegroting (bijlage 1)

Toelichting op de verschillen tussen de begroting 2017 en de werkelijke cijfers over 2017 (bijlage 2)
Jaarrekening (bijlage 3)

3. Activiteiten in 2017

Bestuur algemeen

Na de intensieve voorbereidingen in de voorafgaande jaren op het gebied van financiën, ontwerp en bouw van het Herinneringscentrum (HCOH) heeft het bestuur dit jaar concrete stappen gezet en besluiten genomen om daadwerkelijk te kunnen starten met bouw en inrichtingswerkzaamheden.

Bestuurlijk en ambtelijk overleg met overheden

Met de financierende overheden wordt het reguliere periodiek overleg gevoerd. Met het ministerie van VWS had het overleg betrekking op de stand van zaken van het project, de exploitatiebegroting 2018 en de positie van het HCOH t.o.v. de andere herinneringscentra. Het bestuur gaf acte de présence bij het afscheid van staatssecretaris van Rijn en van de contactambtenaren van WOII zaken, de heren Floor en Gille.

Met ambtenaren van de gemeente Den Haag was intensief overleg over vergunningen en de herbesteding van een deel van het P.I. terrein. Ook was er overleg over de exploitatiebegroting 2018. Al vrij snel na het aantreden van de nieuwe burgemeester van Den Haag, mevrouw Krikke, heeft een vertegenwoordiging van het bestuur op 21 augustus met haar kennis gemaakt en haar geïnformeerd over het project HCOH en de Herdenking in september.

Met de Provincie Zuid-Holland vond overleg plaats en werd schriftelijke voortgangsinformatie aangeleverd over de toegezegde subsidie t.b.v. de restauratiewerkzaamheden. De voortzetting van de deelname aan de erfgoedtafel Atlantikwall was een goede gelegenheid voor informatie-uitwisseling over velerlei initiatieven in Zuid-Holland in het kader van herinnering aan de Tweede Wereldoorlog en voor samenwerkingsmogelijkheden.

Bouw en inrichting Herinneringscentrum

Intensief bestuurlijk overleg was nodig met de DJI en het RVB toen onverwacht bleek dat een deel van het terrein van de P.I. Haaglanden (grenzend aan het terrein van het HCOH) niet langer door de P.I. gebruikt kon worden. Na advisering door de rijksbouwmeester en gemeentelijke ambtenaren is een voorlopige overeenstemming bereikt over de voorwaarden van een nieuwe bestemming, over de plaats van de eigen entree van het HCOH en over de benodigde parkeervoorzieningen.

De in 2016 ontwikkelde visie op aanpassingen van het architectonisch Ontwerp kon door de toekenning begin februari 2017 van een extra bedrag van € 1 mln door het vfonds/NPL tot een alternatief ontwerp worden uitgewerkt. Dit resulteerde tijdens een extra vergadering op 18 maart 2017 in een besluit tot instemming met een geheel gewijzigd Voorlopig Ontwerp (VO).

Het nieuwe VO vereiste aangepaste bouwbegrotingen, overleg met financiers en nieuwe ontwerpen van de vormgever. In samenwerking met de vormgever, Maarten Stolk van Bureau Keen, heeft de architect in het najaar een Definitief Ontwerp voor het HCOH opgeleverd. De architect heeft daarna aangegeven zijn werkzaamheden ten behoeve van het project te willen beëindigen. In goed overleg met de architect heeft het bestuur besloten dat een collega-architect, Wim van der Valk, de volgende fase van het project als architect zal begeleiden. Voor de dagelijkse leiding van de bouw is gekozen voor de constructie van een Bouwteam. Eind van het jaar is door enkele bestuursleden, de bouwmanager en de architect een selectieprocedure voor een aannemer gevolgd. In december is deelname aan het Bouwteam en de bouw aan het bouwbedrijf Heijmans gegund. Een ware mijlpaal.

Op verzoek van het bestuur is door historicus/conservator van Museon, Gert-Jan van Rijn, een Projectplan voor vormgeving en inhoudelijke inrichting opgesteld. Enkele ervaren historici, juristen en museumdirecteuren hebben het bestuur in die fase als klankbordgroep geadviseerd. Voorts is in november opdracht verleend aan twee junior historici, Riccardo Sietsma en Maia Bijl, onder begeleiding van een ervaren historicus van het Nederlandse Rode Kruis, Albert Oosthoek, om nader onderzoek te verrichten naar bronnen/documentatie en andere data over het Oranjehotel en naar beeld- en filmmateriaal. Dit onderzoek vormt de basis voor de museale vertaling naar de inhoudelijke informatie en educatiefunctie van Herinneringscentrum, die in 2018 nader zal worden ingevuld. Belangrijke inhoudelijke informatie zal ook verkregen worden door de Geschiedschrijving over het Oranjehotel die geschreven wordt door Dr. Bas von Benda-Beckmann, onderzoeker verbonden aan het NIOD. Diens boek zal, met enige vertraging, uitkomen in september 2018.

Financiën

Ook dit jaar vereisten de financiën de permanente aandacht van het bestuur. Zeer verheugend en geruststellend was de toezegging van het bedrag van €1 mln begin februari van vfonds/NPL. Het was het vfonds dat al eerder zelf €1 mln heeft toegekend voor de bouw en inrichting van het HCOH. Het vfonds was de stimulator voor de aanvraag bij de NPL en heeft deze aanvraag expliciet ondersteund. Op basis van dit extra bedrag kon en moest een totale herziening van de investeringsbegroting worden opgesteld en nader inhoud worden gegeven aan het inmiddels ontwikkelde alternatieve Schetsontwerp. Op basis van de eerdere toezeggingen van VWS en Gemeente Den Haag is een (aangepaste) exploitatiebegroting voor 2018 ingediend.

In verband met de noodzakelijke financiële verantwoording naar overheidsfinanciers en fondsen is besloten de administratie- en accountantswerkzaamheden onder te brengen bij Accountantskantoor Masman Bosman.

Verschillende uitvoeringskwesaties werden onder ogen gezien, zoals de noodzaak te beschikken over een adequaat verzekeringspakket.

Veel aandacht is besteed aan de relatie met financiers en sponsors. Zo zijn deze voor het HCOH zo belangrijke groepen bijvoorbeeld per brief geïnformeerd over de voortgang en met name over essentiële wijzigingen in planning en ontwerp.

Herdenking

Dit jaar vond de Herdenking op 30 september plaats. Bijzonder was dat deze vanwege de bouwwerkzaamheden niet in de gevangenis kon worden gehouden. Een heel goed alternatief was het International Criminal Court (gelegen tussen Oranjehotel en Waalsdorpervlakte), dat bereid was om een herdenkingsruimte ter beschikking te stellen. Het houden van de herdenking op een andere locatie vereiste veel extra voorbereidingswerkzaamheden en veel extra organisatie op de dag zelf. Het werd een bijzondere en zeer gewaardeerde bijeenkomst met een passend gastheerschap (en welkomstwoord) van de Griffier van het ICC, mr. H. von Hebel, een voortreffelijke herdenkingsrede van de heer mr. Fons Orie, rechter in het Joegoslaviëtribunaal, een bijdrage van een jeugdige nabestaande, sfeervolle muzikale begeleiding, een waardige kranslegging op de Waalsdorpervlakte (in plaats van bij de Doodencel 601). C.a. 400 deelnemers bezochten de herdenking.

Externe relaties en Communicatie

Ook dit jaar is weer veel geïnvesteerd in voor ons belangrijke relaties, netwerken van verwante instellingen en organisaties in het veld van de Tweede Wereldoorlog en in lokale en landelijke bijeenkomsten en congressen. Dit gebeurde onder meer door het houden van een inleiding of het publiceren van informatie over het Oranjehotel. Dit was te meer van belang omdat vanwege de start van de bouwwerkzaamheden vanaf juni de maandelijkse bezoekersdagen en ad hoc bezoek en rondleidingen niet meer konden worden gehouden. Tijdens de ALV van de wijkvereniging Duttendel in maart heeft de voorzitter een toelichting gegeven over de ontwikkelingen van het Project en in het bijzonder de te verwachten bouwactiviteiten "achter de gevangensmuur". Tijdens een 4 mei-herdenking in deze zelfde buurt (Stijkelplein/ verzetsliedenbuurt) hield bestuurslid Jilt Sietsma een inleiding. Op verzoek van de website "geschiedenisvanzuidholland.nl" is een verhaal over de geschiedenis en toekomst van het Oranjehotel in augustus op de website geplaatst. Het Oranjehotel werd als belangwekkende locatie opgenomen in de Wandelgids Atlantikwall, in de route van de Caribische Heldenwandeling en in het boekje "111 plekken in Den Haag die je niet moet missen".

Betrokkenheid was er vanuit het bestuur bij het Platform WO II, de landelijke koepel van instellingen en activiteiten die bezig zijn met de Tweede Wereldoorlog (herdenking, herinnering, educatie, cultuur, research/documentatie en internationale aspecten). Op 3 oktober werd het jaarcongres bijgewoond dat tevens de opening was van het landelijk gelanceerde thema "Jaar van verzet" met belangwekkende speeches en presentatie van een 40-tal projecten over het thema verzet, die werden gehonoreerd door een door vfonds en VWS beschikbaar gesteld budget.

De Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH) bevordert de samenwerking tussen verwante instellingen. Het bestuur heeft zich daarbij aangesloten als geassocieerd lid en nam deel aan een aantal bijeenkomsten. Op een daarvan, op 21 april bij Museon in Den Haag, gaf de voorzitter een presentatie.

Bij een andere belangrijke landelijke voorziening voor de sector WO II, de NOB (Netwerk Oorlogsbronnen), heeft de stichting zich aangesloten via een formele deelnemersovereenkomst waardoor van waardevolle data en met vele netwerken verbonden bronnen kennis kan worden genomen.

Met de Haagse verwante instellingen, de zogenoemde Vrede en Recht-instellingen, is de deelname voortgezet aan periodiek overleg teneinde tot verdere samenwerking en gezamenlijke invulling van het programmatische (toeristische) aanbod te komen voor Den Haag als internationale stad voor Vrede en Recht. Met sommige van deze partners, vooral Museon en het Haags Historisch Museum, is een bijzondere samenwerking, in de vorm van een opdracht of project, tot stand gekomen.

Vooruitdenkend over het in 2018 operationeel worden van het HCOH werd een professioneel communicatie- en marketingbeleid en -plan onmisbaar geacht. Samen met het Haags Historisch Museum is daartoe een opdracht geformuleerd die in december 2017 en januari 2018 is uitgevoerd door communicatiedeskundige van het HHM, Hans Gramberg.

Met het oog op de belangrijke informatie over het Oranjehotel aan toekomstige bezoekers en vanwege het belang van publiciteit rondom de officiële opening is contact gezocht met de NOS en zijn afspraken gemaakt over het maken van films (opnamen met oud-gevangenen, nabestaanden, op locatie van de bouw, etc. en uitzending rondom de opening).

Om naast de bestaande trouwe achterban structureel draagvlak en financiële bijdragen te verwerven zodra het HCOH operationeel is, zijn verschillende mogelijkheden verkend. Besloten is tot oprichting van een "Stichting Beschermers van het Oranjehotel". Met het voorstel en de statuten heeft het bestuur in november ingestemd.

Een grote stap voorwaarts was het voor het eerst uitbrengen van een in beginsel digitale Nieuwsbrief. Eenvoudig, kort, helder en met geringe kosten was het streven. In april en in oktober is een Nieuwsbrief uitgebracht voor een bestand van c.a. 800 adressen. Naast de mailversie is (op nadrukkelijk verzoek) ook aan een deel van de adressen een papieren versie verzonden. Al snel bleek deze vorm van communicatie zeer gewaardeerd en effectief.

Bezoekers

Incidenteel zijn er enkele bezoekers ontvangen.

Vooruitblik

In 2017 moest extra veel werk verzet worden om de daadwerkelijke realisering van het HCOH, volgens planning, in 2018 mogelijk te maken. De bouw, vormgeving en inhoudelijke inrichting zullen centraal staan in 2018. Daarvoor is ook professionalisering van de organisatie door het aanstellen van een professionele staf noodzakelijk. De herdenking op 6 oktober 2018 zal moeten plaatsvinden op de locatie van het HCOH, die, eventueel provisorisch, toegankelijk moet zijn. Voorts zijn alle inspanningen gericht op de officiële opening van het HCOH begin 2019.